

ประกาศกรมทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางปัญญา

เรื่อง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ส้มแม่สิน

ทะเบียนเลขที่ สช 63100151

เพื่อให้การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นไปตาม พระราชบัญญัติคุ้มครอง
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบ
บริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน
(ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 กรมทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางปัญญาจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ส้มแม่สิน คำขอเลขที่ 61100195 ทะเบียนเลขที่
สช 63100151 ซึ่งมีรายการทางทะเบียนตามบัญชีแนบท้ายประกาศฉบับนี้

ทั้งนี้ ให้มีผลตั้งแต่วันยื่นคำขอขึ้นทะเบียน 5 กันยายน 2561

ประกาศ ณ วันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2563

(นายทศพล ทังสุบุตร)
อธิบดีกรมทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางปัญญา

ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ส้มแม่สิน

(Som Mae Sin หรือ Mae Sin Tangerine)

- (1) เลขที่คำขอ 61100195 ทะเบียนเลขที่ สช 63100151
- (2) วันที่ยื่นคำขอ 5 กันยายน 2561
- (3) ผู้ขอขึ้นทะเบียน จังหวัดสุโขทัย
ที่อยู่ ศาลากลางจังหวัดสุโขทัย ถนนนิกรเกษม ตำบลธานี
อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย
- (4) รายการสินค้า ส้มเขียวหวาน

(5) คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า

คำนิยาม

ส้มแม่สิน (Som Mae Sin หรือ Mae Sin Tangerine) หมายถึง ส้มพันธุ์ส้มเขียวหวาน ผลค่อนข้างกลมแป้นเล็กน้อย เนื้อในผลมีสีส้มอมทอง รสชาติหวานอมเปรี้ยว เนื้อแน่น ผันกลีบบาง ง่ายรับประทาน สีเปลือกขึ้นอยู่กับฤดูกาล ได้แก่ ฤดูหนาวสีทอง ฤดูร้อนสีน้ำตาลมีกระ และฤดูฝนสีเขียวปนสีน้ำตาล โดยปลูกในพื้นที่ตำบลแม่สิน และตำบลแม่สำ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ลักษณะของสินค้า

(1) พันธุ์ส้ม : ส้มเขียวหวาน

(2) ลักษณะทางกายภาพ

- รูปร่าง ผลค่อนข้างกลม แป้นเล็กน้อย
- ผิวเปลือก ผิวมีสีแตกต่างกันขึ้นอยู่กับฤดูกาล ได้แก่ ฤดูหนาวสีทอง ฤดูร้อนสีน้ำตาลมีกระ และฤดูฝนสีเขียวปนสีน้ำตาล
- เนื้อ สีส้มอมทอง
- รสชาติ หวานอมเปรี้ยว

(3) ลักษณะทางเคมี

- ค่าความหวาน ไม่น้อยกว่า 8 องศาบริกซ์

(6) กระบวนการผลิต

การปลูก

(1) ใช้กิ่งพันธุ์จากการตอนกิ่งจากต้นพันธุ์ที่มีลักษณะดีที่ให้ผลผลิตแล้วในพื้นที่ตำบลแม่สิน และแม่สำ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

(2) ขุดหลุมให้มีขนาด 50 x 50 x 15 เซนติเมตร รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยหมักผสมดินที่ขุดขึ้นมา วางกิ่งพันธุ์ลงไป กลบดินแบบพูนโคน และรดน้ำให้ชุ่ม

(3) คลุมโคนต้น และใช้หลักปักเพื่อป้องกันการโยกคลอน ในระยะ 2 ปีแรก

(4) ควรปลูกให้มีระยะห่างระหว่างต้นในระยะ 5 x 5 เมตร หรือตามความเหมาะสมของพื้นที่

การดูแลรักษา

(1) บำรุงดินตามขนาดและอายุของต้นส้ม ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ต้นละ 2 – 5 กิโลกรัม หรือตามความเหมาะสม

(2) ให้น้ำและหมั่นสำรวจแปลง เพื่อเฝ้าระวังการระบาดของโรคและแมลงเป็นประจำ กรณีพบการระบาดของสารเคมีกำจัดแมลงได้ตามความเหมาะสม

(3) การตัดแต่งกิ่ง ควรทำอย่างสม่ำเสมอ ในช่วงต้นส้มอายุ 1 - 4 ปี จนถึงให้ผลผลิต โดยเฉพาะกิ่งแขนงที่รกทึบ กิ่งด้านล่างและกลางลำต้น กิ่งปลายที่ห้อยลงดิน กิ่งคดงอ กิ่งกระโดง กิ่งที่เป็นโรคและแมลงรบกวน หรือตัดแต่งตามความเหมาะสม

(4) ช่วงที่ต้นส้มเริ่มให้ผล ควรตัดแต่งกิ่ง กำจัดวัชพืช ฉีดพ่นฮอร์โมน ธาตุอาหาร เพื่อให้เกิดการสร้างใบและสะสมอาหาร ปริมาณตามอายุของต้นหรือตามความเหมาะสม

การเก็บเกี่ยว

(1) ส้มแม่สินให้ผลผลิตได้ตลอดทั้งปี โดยระยะเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมอยู่ในช่วง 200 – 240 วัน นับจากติดดอก หรือใช้วิธีสังเกตอื่นๆ เช่น สีของเปลือกส้ม เป็นต้น

(2) ก่อนการเก็บเกี่ยวผลผลิตจะต้องงดการใช้สารเคมี 2 – 3 เดือนก่อนเก็บผลผลิต และงดให้น้ำประมาณ 3 – 5 วัน

(3) วิธีการเก็บ ใช้มือเด็ดที่ละผลโดยเด็ดผลชี้ขึ้นหรือบิดขึ้นจะไม่ทำให้ขั้วส้มเสียหาย หรือใช้กรรไกรตัดขั้วส้ม

การบรรจุหีบห่อ

(1) รายละเอียดบนฉลากหรือหีบห่อ ให้ประกอบด้วยคำว่า “ส้มแม่สิน” และ/หรือ “Som Mae Sin และ/หรือ Mae Sin Tangerine

(2) ให้ระบุ ชื่อสวน/เกษตรกร ที่อยู่ติดต่อกันได้

(7) ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

ตำบลแม่สินและตำบลแม่สำ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 17 องศา 34 ลิปดา ถึง 60 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศา 46 ลิปดา ถึง 30 ลิปดาตะวันออก มีลักษณะเป็นพื้นที่ภูเขาสลับลำห้วย ที่ลาดเชิงเขา จากทิศเหนือมาทางใต้เป็นที่ราบลุ่มและที่ดอนขนาดเล็กสลับกันไป มีความชันปานกลางถึงชันมาก มีความสูง 300 – 700 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีแม่น้ำยมไหลผ่านกลางตำบล ดินส่วนใหญ่เกิดจากหินตะกอนและหินแปร ชั้นล่างเป็นหินกรดม่นสลับกับหินปูน ชั้นบางและหินเชิร์ตชั้นบาง สลับชั้นกับหินโคลน บริเวณที่ลาดเชิงเขาและที่ลาดลอนคลื่นอาจพบตะกอนเศษหินเชิงเขาและตะกอนผุพังตามเชิงเขาหรือขอบแอ่ง และบางแห่งมีหินอัคนีที่เกิดจากหินภูเขาไฟชนิดหินบะซอลต์ ดินที่ผุพังมาจากหินภูเขาไฟจะอุดมสมบูรณ์ด้วยแร่ธาตุที่จำเป็นต่อพืช เมื่อเกิดการชะล้างลงมายังเชิงเขา ประกอบกับมีแหล่งน้ำพุร้อนริมตลิ่งแม่น้ำยมทำให้ดินมีแร่กำมะถัน ส่งผลให้

ส้มแม่สินมีรสชาติเป็นเอกลักษณ์ รสหวานอมเปรี้ยว เมื่อสุกแล้วมีรสชาติหวานฉ่ำเข้มข้น เนื้อในมีสีส้มอมทอง ประกอบกับตำบอลแม่สินและตำบอลแม่สำ อยู่ติดกับป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์และเป็นพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์มีความหลากหลายของป่า เช่น ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง และป่าดิบชื้น จึงทำให้อุดมภูมิมากกว่าพื้นที่โดยรอบ อากาศเย็นและเหมาะสำหรับการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตของส้ม การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิสูงสุด ต่ำสุด และปริมาณน้ำฝน ทำให้สีเปลือกของส้มแม่สินในแต่ละฤดูมีสีที่แตกต่างกัน

ประวัติความเป็นมา

ส้มแม่สิน เริ่มมีการเพาะปลูกตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2495 เริ่มจากมีผู้นำพันธุ์ส้มเขียวหวานมาจากเขตบางมด กรุงเทพมหานคร โดยเริ่มปลูกครั้งแรกบริเวณริมแม่น้ำยม เนื่องจากเป็นที่ราบและที่ลาดเชิงเขาที่มีแม่น้ำยมและลำห้วยแม่สินไหลผ่านบนผืนดินที่อุดมสมบูรณ์ จากนั้นจึงมีการขยายพันธุ์โดยใช้กิ่งตอนจากต้นที่มีลักษณะดี ให้ผลผลิตและรสชาติที่ดี ส้มเขียวหวานเริ่มมีการปรับตัวเข้ากับสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศของพื้นที่ ทำให้ส้มเขียวหวานมีสีเปลือกที่แตกต่างกันในแต่ละฤดูกาล ได้แก่ ฤดูหนาวสีทอง ฤดูร้อนสีน้ำตาลมีกระ และฤดูฝนสีเขียวปนสีน้ำตาล จากการได้รับธาตุอาหารจากดินดานและตะกอนที่ทับถมกันจากแม่น้ำยม รวมถึงอิทธิพลของน้ำพุร้อน ทำให้เนื้อสีส้มอมทอง รสชาติหวานฉ่ำเข้มข้น อย่างไรก็ตามส้มเขียวหวานอาจมีประวัติยาวนานตั้งแต่สมัยอาณาจักรสุโขทัย เนื่องจากสมัยสุโขทัยมีอาณาเขตกว้างขวางและมีการผลิตเครื่องถ้วยชามที่เรียกว่า “สังคโลก” ส่งไปขายยังต่างประเทศ ซึ่งเอกสารจีนโบราณสมัยราชวงศ์ซ่งได้เรียกเมืองโบราณแห่งหนึ่งอยู่บริเวณเมืองสุโขทัยว่า “เจิงเหลียง” สันนิษฐานว่าน่าจะหมายถึงเมืองเซียงหรือเมืองศรีสัชนาลัยนั่นเอง และเนื่องจากส้มเขียวหวานมีถิ่นกำเนิดจากประเทศจีนจึงอาจเป็นพืชที่คนจีนนำเข้ามาระหว่างค้าขายและมีการเพาะปลูกกันมาแล้วตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นราชธานีสืบมา

ปัจจุบันพื้นที่ปลูกส้มแม่สิน มีพื้นที่เพาะปลูกส้มเขียวหวานมากเป็นอันดับหนึ่งของประเทศไทย และได้ทำการส่งไปขายยังจังหวัดอื่นๆ รวมถึงในต่างประเทศด้วย ทำให้ส้มแม่สินเป็นที่รู้จักกันทั่วไป นอกจากนี้ยังมีการจัดงาน “ส้มเขียวหวานและอาหารดี ตำบอลแม่สิน” ซึ่งจัดเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สินค้าทางการเกษตรที่หลากหลายและแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

(8) ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตพื้นที่การปลูกส้มแม่สิน ครอบคลุมพื้นที่ในเขตตำบอลแม่สิน และตำบอลแม่สำ ของอำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย รายละเอียดตามแผนที่

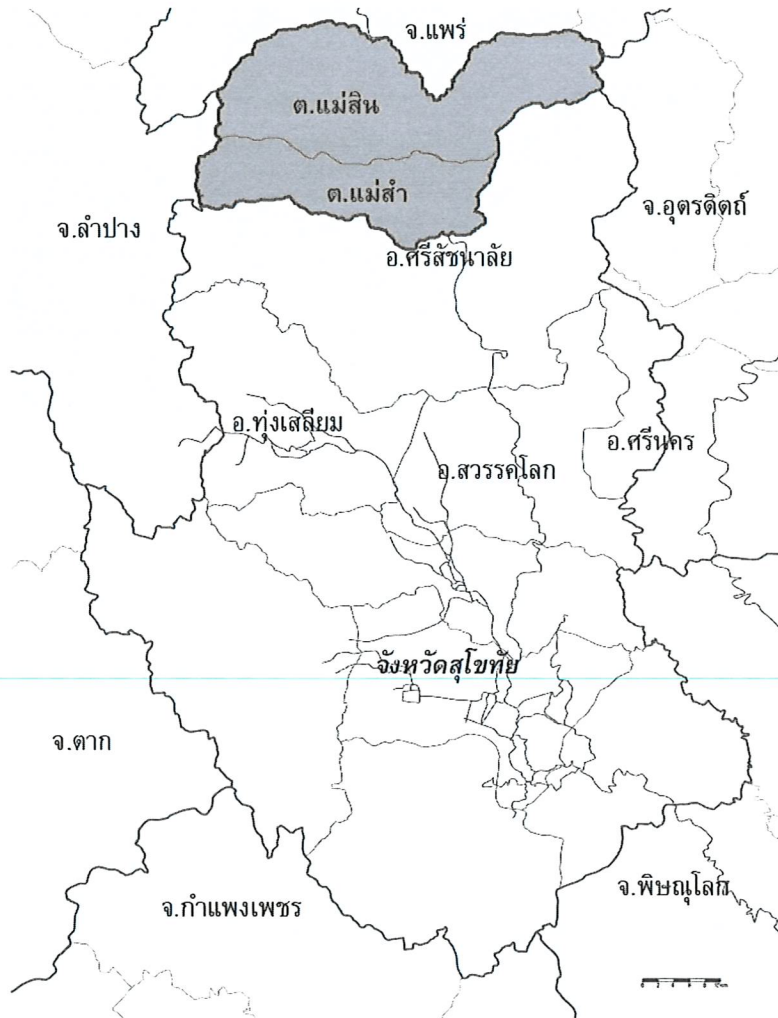
(9) การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

- (1) ส้มแม่สิน จะต้องปลูกในเขตพื้นที่ที่กำหนด และตามกระบวนการผลิตข้างต้น
- (2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ปลูก ผู้ประกอบการค้า ส้มแม่สิน รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

(10) เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

- (1) จัดให้มีระบบการตรวจสอบและควบคุม ทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิตและระดับจังหวัด
  - (2) จัดให้มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ปลูก และผู้ประกอบการค้า ที่ประสงค์จะขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ส้มแม่สิน
  - (3) ผู้ขอขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ปลูก และผู้ประกอบการค้า จะต้องปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ส้มแม่สิน และดำเนินการตามแผนการควบคุมตรวจสอบ ทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิตและระดับจังหวัด
-

แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์ ส้มแม่สิน

ขอบเขตพื้นที่การปลูก ส้มแม่สิน ครอบคลุมพื้นที่ในเขตตำบลแม่สิน และตำบลแม่ส่า
ของอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย